श्वासकासभ्रमनिपीडितान् परिहरेत्। भवन्ति चात्र। कालस्य परिपाकेन शुक्रं हन्याद्यथा फलम्। प्रवर्त्तते स्वभावेन नान्यथा पतितुं फलम्। एवं कालप्रकर्षेण शुक्रो नाडीनिबन्धनात्। गर्भाशयस्थो यो गर्भो जननाय प्रपद्यते। क्षमिवाताभिघातैस्तु तदेवोपद्रुतं फलम्। पतत्यकालेऽपि यथा तथा स्याद्गर्भविच्युतिः। आ चतुर्थान्ततो मासात्प्रस्रवेद्गर्भविच्युतिः। ततः स्थिरशरीरस्य पातः पञ्चमषष्ठयोः। प्रविध्यति शिरो या तु शीताङ्गी निरपत्रपा। नीलोद्वृतसिरा हन्ति सा गर्भं सचेतनं तथा। गर्भास्रन्दनमावीनां (गर्भवतीनाम्) प्रणाशः स्यादपाण्डुता। भवत्युच्छ्वासपूतित्वं शूलं चान्तर्हृदि गियौ। मानसागन्तुभिर्मातुरुपतापैः प्रपीडितः। गर्भो व्यापद्यते कुक्षौ व्याधिभिश्च प्रपीडितः। वस्तमारविषस्तायाः कुक्षिः प्रस्रन्दते यदि। तत्क्षणाज्जन्मकाले तं पाटयित्वोद्धरेद्भिषक्।"

गर्भविच्युति गर्भपतनादयोऽप्यत्र। [गाड़] त्रिका०।

गर्भण्ड पु० गर्भस्याण्ड इव शक०। नाभिगुड़के (नाभिर-

गर्भद पु० गर्भं ददाति सेवनेन दा-क। १पुत्रजीवद्रुमे राजनि०। २गर्भसम्पादके औषधभेदे च।

गर्भदात्री स्त्री गर्भं ददाति दा-तृच् ङीप्। तापसवृक्षसमानपत्रायामपत्यदायामोषधिभेदे राजनि०। "अपत्यदा तु मधुरा शीतला पित्तदाहनुत्। नारीपुष्पादिदोषहारिणी श्रमनाशिनी। गर्भसम्भवदात्री च सेवनात् परिकीर्त्तिता" राजनि०।

गर्भदास पु० गर्भात् गर्भमारभ्य दासः। गृहजातदासात्तत्पक्षे दासभेदे। "शूद्रस्य दानं वा दर्शनाविरोधाभ्याम्" कात्या०श्रौ०२२।१।११। सू० व्याख्यायां "शूद्रस्य दानं भवति दृश्यते हि दानं पुरुषमेधे। "सपुरुषं प्राचीदिग् घोतुः" शत०ब्रा० १२।६।२।११। "न च विरोधो गर्भदासस्य" कर्कः।

गर्भध न० गर्भं दधाति धा-क। रेतसि। "आऽहमजानि गर्भधमा त्वमजासि गर्भधम्" यजु० २३।१९। "गर्भधं गर्भधारकं रेतः" वेददी०।

गर्भधारण न० ६त०। अपत्योत्पादनार्थं शुक्रशोणितानुबन्धरूपगर्भग्रहणे। तद्धारणाजन्मनि पिताचारायां दर्शितं यथा "गर्भधारणञ्च श्रमादिभिर्विकृतिरवगन्तव्यं तथाच श्रुतिः "सद्योगृहीतगर्भायाः श्रमो ग्लानिः पिपासा अयत्रा निषदनं शुक्रशोणितयोरनुबन्धः स्फुरणञ्च योन्याः" गर्भशब्दे दर्शिते भावप्र० वाक्ये विस्तृतः तद्धारणाय विधिः आ० त० दर्शितो यथा "पुत्रानुत्पत्तौ पारस्करः "सा यदि गर्भं नादधीत निदिग्धिकायाः सिंह्याः श्वेतपुष्पायाः उपोष्य पुष्येण मूलमुद्धृत्य चतुर्थेऽहनि स्नातायां निशायामुदकेन पिष्ट्वा दक्षिणस्यां नासिकायामाक्षिञ्चतीति "इयमौषधी त्रायमाणा सहमाना सरस्वती। अस्या अहं पुत्रः पितरिव नाम जनयत्यभि इति" "सा परिणीता ऋतुकाले स्नाताभिगमना यदि गर्भं न धारयति तदा उपोष्य पुष्ये नक्षत्रे श्वेतकण्टकारिकाया मूलमुत्थाप्य चतुर्थेऽहनि ऋतुस्नातायाः पत्न्या रात्रावुदकेन दक्षिणनासापुटे पतिरियमौषधी त्रायमाणा, इति मन्त्रेण सिञ्चति नस्यं ददाति दक्षिणहस्तानामिकाङ्गुष्ठाभ्यां गृहीत्वा प्राक्शिरःसंविष्टायाः इति। आयुर्वेदोक्तेऽपि। "पिप्पल्या शृङ्गवेरञ्च मरिचं नागकेशरम्। आज्येन सह भुञ्जीत अपि बन्ध्या प्रसूयते"। "गर्भधारणजं याऽपि न खेदं समवाप्स्यसि" भा० व० १२६ अ०।

गर्भनुद पु० गर्भं नुदति नुद-क्विप्। कलिकार्यां वृक्षे (विघलाङ्गला) भावप्र०।

गर्भपाकिन् पु० गर्भस्य पाको पुष्टिः साध्यत्वेनास्त्यस्य इनि। षष्टिधान्ये (षेटेरा धान) क्षेमच०। यथा च तस्य गर्भपोषकत्वम् तथा गर्भपोषणशब्दे वक्ष्यते।

गर्भपात पु० ६त०। गर्भस्रावे स तु पञ्चमादिमासस्यैव कठिनशरीरस्य भवति तत्प्रमाणं गर्भच्युतिशब्दे दृश्यम्।

गर्भपातक पु० गर्भं पातयति सेवनात् पत-णिच्-ण्वुल्। रक्तशोभाञ्जने जटा०।

गर्भपातन पु० गर्भं पातयति पाति-ल्यु। १रीठावृक्षे भावप्र० गौरा० ङीष्। २कलिकारीवृक्षे स्त्री राजनि०।

गर्भपातिनी स्त्री गर्भं पातयति-पत-णिच्-णिनि ङीप्। विशल्यावृक्षे जटाधरः।

गर्भपोषण न०६त०। गर्भस्य पुष्टिसम्पादके विधौ स च सुश्रुते दर्शितः यथा "गर्भिणी प्रथमदिवसात् प्रभृति नित्यं ऋद्धा शुचिलङ्कृता शुक्लवसना शान्तिमङ्गलदेवताब्राह्मणगुरुपरा च भवेन्मलिनविकृतहीनगात्राणि न स्पृशेद्दुर्गन्धदुर्दर्शनानि परिहरेदुद्वेजनीयाश्च कथाः, शुष्कं पर्युषितं कुथितं क्लिन्नं चान्नं नोपभुञ्जीत बहिर्निष्क्रमणं शून्यागारचैत्यश्मशानवृक्षाश्रयान् क्रोधभयसङ्करांश्च मारातुरैर्भीत्यादिकं परिहरेद्यानि च गर्भं व्यापादयन्ति